

MINISTER
PRACY I POLITYKI SPOŁECZNEJ

Warszawa, dnia 23. 11. 2009 r.

Jolanta Fedak

DPR-IV-0700-165-WL/09

GABINET MARSZAŁKA SENATU

wpłynęło dn. 24. 11. 09

nr 6023 podpis *bnawda*

J. Kwieciński
SEKRETARIAT
Biura Prac Senackich
wpłynęło dn. 26. 11. 09
nr 8105 podpis *JK*

Pani
Krystyna Bochenek
Wicemarszałek Senatu RP

W związku z otrzymaniem przy piśmie z dnia 12 listopada br. znak: BPS-043-2080/09 oświadczenia senatora Władysława Dajczaka w sprawie urządzania palarni w zakładach pracy, złożonego podczas 43. posiedzenia Senatu RP – przedstawiam niżej stanowisko w tej sprawie.

Zakaz palenia tytoniu w pomieszczeniach zakładów pracy poza odpowiednio przystosowanymi, wyodrębnionymi pomieszczeniami (palarniami) został wprowadzony przepisami ustawy z dnia 9 listopada 1995 r. o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych (Dz. U. z 1996 r. Nr 10, poz. 55, z późn. zmianami). Do wymagań zawartych w tej ustawie dostosowano przepisy rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 26 września 1997 r. w sprawie ogólnych przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy (Dz. U. z 2003 r. Nr 169, poz. 1650, z późn. zm.), określając w nich warunki jakie musi spełniać palarnia. W świetle przepisu § 2 pkt 2 tego rozporządzenia palarnie zaliczone zostały do pomieszczeń higienicznosanitarnych. Wymagania dla palarni były już określone w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 21 sierpnia 1959 r. w sprawie ogólnych warunków higieniczno-sanitarnych w nowo budowanych lub przebudowywanych zakładach przemysłowych (Dz. U. Nr 53, poz. 316, z późn. zmianami); rozporządzenie to również zaliczało palarnie do pomieszczeń higieniczno-sanitarnych.

Za zaliczeniem palarni do pomieszczeń higienicznosanitarnych przemawia fakt, iż celem urządzania pomieszczeń palarni jest utrzymanie w pomieszczeniach pracy środowiska wolnego od dymu tytoniowego, a więc spełnienie wymagań higienicznych.

Obecnie więc - zgodnie z przepisami ww. ustawy oraz rozporządzenia w sprawie ogólnych przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy - pracodawca zatrudniający powyżej 20 pracowników, w tym osoby palące tytoń, powinien zapewnić pomieszczenie przystosowane do palenia tytoniu (palarnię). Pracodawca, który nie zatrudnia pracowników palących, nie musi tworzyć palarni, o czym świadczy samo przeznaczenie palarni, ale również przepisy § 40 i 41 ww. rozporządzenia w sprawie ogólnych przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy; w § 41 określono minimalną powierzchnię w palarni na każdego pracownika korzystającego z tego pomieszczenia (a więc palącego). Ponadto, jeśli pracodawca zatrudnia osoby palące tytoń, ale ze względu na organizację pracy (np. praca w terenie – poza siedzibą zakładu pracy) osoby te nie przebywają na terenie zakładu pracy – to w tym przypadku również nie ma obowiązku tworzenia palarni, bowiem zapewnione jest przestrzeganie art. 5 ww. ustawy (zakazu palenia w pomieszczeniach zakładu pracy) oraz zgodność z przepisem § 41 omawianego rozporządzenia (brak pracowników, którzy korzystaliby z palarni na terenie zakładu pracy).

Wypada tu przytoczyć wyroki sądów, w których orzekano o obowiązku tworzenia palarni tylko przez pracodawców zatrudniających osoby palące. Takim przykładem jest wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego – Ośrodek Zamiejscowy w Białymstoku z dnia 27 czerwca 2002 r. (Sygn. akt S.A./BK 230/02) oddalający skargę pracodawcy na decyzję Okręgowego Inspektora Pracy w Białymstoku zobowiązującą do urzędzenia w zakładzie pracy niezbędnej liczby palarni w sposób nie narażający osób niepalących na wdychanie dymu tytoniowego. W wyroku zobowiązano pracodawcę do zapewnienia pracownikom odpowiednich urządzeń higieniczno-sanitarnych, do których zalicza się też palarnię. Nakaz wyodrębnienia w zakładzie pracy oddzielnych pomieszczeń palarni wynika z gwarantowanej ustawą ochrony prawa niepalących do życia w środowisku wolnym od dymu tytoniowego (art. 3 pkt 1 ustawy z 9 listopada 1995 r. o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych, Dz. U. z 1996 r., Nr 10, poz. 55 ze zm.). W uzasadnieniu wyroku zwrócono uwagę, iż wprowadzenie zakazu palenia tytoniu na terenie zakładu pracy jest niezgodne z konstytucyjnie gwarantowanym każdemu obywatelowi prawem do decydowania o swoim życiu osobistym (art. 47 Konstytucji RP) oraz konstytucyjnym zakazem zmuszania obywatela do czynienia tego, czego prawo mu nie nakazuje (art. 31 pkt 2 Konstytucji RP).

Naczelny Sąd Administracyjny w wyroku z dnia 24 stycznia 2003 roku (II S.A./ŁD 1887/99) uznał, że wprowadzenie całkowitego zakazu palenia tytoniu jest dyskryminacją palących pracowników. Palacze powinni mieć specjalnie wyznaczone miejsca, w których mogą palić bez szkodenia niepalącym współpracownikom.

Z kolei w wyroku NSA z dnia 4 kwietnia 2007r. (I OSK 892/06, LEX nr 247765) sąd stwierdza, że na pracodawcy spoczywa powinność wyodrębnienia i przystosowania pomieszczeń przeznaczonych do palenia tytoniu oraz oznaczenia miejsc, w których zakaz palenia obowiązuje, a ponadto miejsc, w których wolno palić. Wynika to z wykładni gramatycznej i celowościowej art. 5 ust. 1 pkt 3 omawianej ustawy. Przepis ten oraz inne przepisy ustawy nie przewidują możliwości wprowadzenia przez pracodawcę bezwzględnego zakazu palenia tytoniu na terenie zakładu pracy. Zakaz ten obowiązuje tylko poza wyodrębnionymi miejscami co oznacza, że dopuszczalne jest palenie tytoniu w wyodrębnionych i przystosowanych pomieszczeniach. Pomieszczenia te muszą odpowiadać wymogom określonym w przepisach wykonawczych do Kodeksu pracy, w szczególności w § 111 ust. 1 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 26 września 1997r. w sprawie ogólnych przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy (Dz. U. z 2003. nr 168, poz. 1650 z późn. zm.). Przepisy te uzupełniają regulację ustawową, ustanawiając warunki, jakim powinny odpowiadać pomieszczenia wykorzystywane jako palarnie.

W związku ze stwierdzeniem w oświadczeniu, iż w upoważnieniu stanowiącym podstawę do wydania rozporządzenia w sprawie ogólnych przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy brak jest wytycznych (wymaganych art. 92 Konstytucji RP) – pragnę poinformować, że w Ministerstwie prowadzona jest obecnie analiza wszystkich upoważnień do wydania aktów wykonawczych do Kodeksu pracy zarówno pod kątem potrzeby ich uzupełnienia o wytyczne, jak i ewentualnego podniesienia do rangi ustawowej tych przepisów, które ze względu na rodzaj i zakres regulacji, powinny być zamieszczone w akcie wyższej rangi. Ze względu na znaczną liczbę aktów wykonawczych do Kodeksu pracy, a także bardzo zróżnicowany ich charakter (w tym ich złożoność i szczegółowość), prowadzone prace analityczne są bardzo czasochłonne. Należy również zauważyć, że akty wykonawcze do Kodeksu pracy, szczególnie w obszarze bezpieczeństwa i higieny pracy, są wydawane nie tylko przez Ministra Pracy i Polityki Społecznej, w związku z czym podczas analizy upoważnień do ich wydania niezbędna jest ścisła współpraca z innymi ministerstwami.

Biorąc pod uwagę powyższe wyjaśnienie – nie wydaje się możliwa zmiana rozporządzenia w sprawie ogólnych przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy w kierunku

likwidacji obowiązku organizowania palarni przez pracodawców. Taka zmiana przepisów byłaby sprzeczna z art. 5 ustawy o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych. Ponadto skutkiem takiej zmiany byłoby palenie przez pracowników tytoniu w miejscach pracy i innych niedozwolonych miejscach (nieprzystosowanych do palenia tytoniu), co poza narażaniem na dym tytoniowy osób niepalących dodatkowo może stwarzać zagrożenia pożarem lub wybuchem.

MINISTER
Jolanta Fedak